

**ТРАНСФОРМАЦИЈА НАПУШТЕНЕ СТАМБЕНЕ КУЋЕ У
МУЛТИФУНКЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР****TRANSFORMATION OF AN ABANDONED RESIDENTIAL HOUSE INTO A
MULTIFUNCTIONAL CENTER**

Гордана Савковић, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Област – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај – Пројекат се бави темом трансформисања напуштеног простора у нови тип „дома“ — Музеј чекања. Кроз овај процес, кућа се преобраћа у место које чува сећања на своју претходну намену, али такође остварује нове наративе. Музеј чекања је мултифункционални простор који интегрише различите културне и друштвене функције. Обухвата библиотеку, кафић, читаоницу и изложбени простор, али пре свега представља споменик других напуштених простора који у свом чекању пропадају.

Кључне речи: напуштени простор, дом, атмосфера, мултисензорно искуство простора, архитектонски наративи

Abstract – The project addresses the theme of transforming abandoned spaces into a new type of "home" — a Museum of Waiting. Through this process, the house transforms into a place that preserves memories of its previous purpose while also creating new narratives. The Museum of Waiting is a multifunctional space that integrates various cultural and social functions. It includes a library, café, reading room, and exhibition area, but above all, it serves as a monument to other abandoned spaces that are decaying in their state of waiting.

Keywords: abandoned space, home, atmosphere, multisensory experience of space, architectural narratives

1. УВОД

Предмет рада је истраживање значаја дома кроз његову симболику. Дом се анализира кроз вишеслојне аспекте, узимајући у обзир атмосферу простора и мултисензорно искуство, као и његову повезаност с човеком. Башлар указује на проблематику површног разумевања дефиниције куће, наглашавајући да је важно превазићи једноставне дескрипције како бисмо дубље разумели њену суштину [1]. Дакле, при дефинисању појма „кућа“ потребно је укључити и друге слојеве, не посматрати је само као физичку структуру, већ и кроз друге мање опипљиве димензије. Он описује кућу као интегрални део човека, где су људско биће и кућа неодвојиви ентитети. Кућа постаје дом тек када се оствари њена веза са човеком.

Ипак, дом не мора да се односи на једну кућу, већ на све куће и просторе за које смо везани.

Рад се фокусира на истраживање архитектонских наратива, атмосфере простора и мултисензорних искустава кроз трансформацију напуштеног стамбеног објекта, чиме се осветљава потенцијал ових простора да постану нова места припадности и сећања.

2. АТМОСФЕРА ПРОСТОРА

Атмосфера простора представља сложен концепт који обухвата свеукупне утиске и осећања која простор изазива код посматрача или корисника. Овај доживљај није ограничен само на визуелне аспекте, већ обухвата и емоционална и сензорна искуства. Атмосфера се ствара комбинацијом различитих елемената, као што су облик, пропорције, материјали, боје, текстуре, светлост, звукови и мириси. Она је лична, немогућа за прецизно дефинисање и анализу, али има значајан утицај на нашу перцепцију.

Атмосфера дома обухвата више од физичког простора; она асоцира на удобност, сигурност и осећај припадања. Мириси, звукови и јединствена атмосфера чине наша свакодневна искуства и пружају уточиште од спољашњег света.

Слика. 1. прилог из пројекта – приказ атмосфере

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била проф. др Ивана Мишкељин.

Наше тело реагује на факторе као што су светлост, температура и звук, што доприноси нашем индивидуалном доживљају простора.

Јухани Паласма наглашава да искуство атмосфере није само визуелна перцепција, већ сложена вишесензорна фузија фактора који се доживљавају као укупна атмосфера, расположење или амбијент [2]. Овакав квалитет простора представља дубље разумевање наше интеракције са окружењем.

2.1. ЗВУК ПРОСТОРА

Звук простора је повезан са обликом собе, као и површинама и материјалима од којих су сачињени.

Петер Цумтор наводи да су ентеријери као велики инструменти, они упијају звук и преносе га негде другде [3]. Постоје звукови који су део спољашњег простора, али их уско везујемо за кућу; лаваж паса, играње деце, звук аутомобила који пролазе, птице, људи који причају у ходнику или звукови њихових корака који допиру кроз прозор. Са друге стране, у унутрашњости нашег простора су присутни звукови који су повезани са коришћењем простора; звук отварања врата, звук корака на паркету, отварања кухињских елемената, звук чаша, воде из чесме, и људи са којима делимо простор. Звук обликује и артикулише доживљај и разумевање простор.

Бернхард Лајтер ради у области између архитектуре, скулптуре и музике, користећи звук као материјал, а архитектонски елементи омогућавају да се звук појави. Наводи да се акустична перцепција не одвија само кроз уши, већ кроз цело тело [4].

2.2. МИРИСИ ПРОСТОРА

Многе дисциплине у области дизајна често се фокусирају на визуелне елементе, при чему занемарују важност других чула и целокупно мултисензорно искуство. Мирис, као једно од најмоћнијих чула, игра значајну улогу у нашем доживљају простора. Он је снажан окидач за сећања, често ефикаснији од вида и слуха. Наиме, мирис је чврсто повезан с деловима мозга који обрађују емоције и сећања, а реаговање на одређени мирис активира олфакторни булбус у лимбичком систему [5]. Овај механизам чини мирисе изузетно делотворним у евоцирању прошлости. Фински архитекта Јухани Паласма истиче да се сећања на кућу из детињства не ослањају само на визуелне перцепције, већ су дубоко повезана и с мирисом тог простора. Према његовим речима, свака кућа има јединствени мирис, често непримећен током свакодневног живота, али одмах препознатљив при повратку [6]. Често, мирис може бити тај који нас подсећа на одређену просторију или догађај, оживљавајући сећања и емоције.

2.3. ПОКРЕТИ

Архитектура је много више од конструисања физичког простора; она се бави и истраживањем обликовања искуства. Кроз дизајн, корисници се усмеравају у просторима који носе сопствени наратив. У простору, тело постаје активни учесник, а не само неми посматрач. Како се крећемо кроз просторе, архитектура нам належе различите положаје. Простор нас усмерава, утиче на наше кретање и управља нашим положајима.

На пример, чин седења није само физички акт; он укључује интеракцију између тела и објекта, где форма столице диктира положај нашег тела. Постављени смо на начин да се прилагодимо, сагињемо, или пружамо руку у зависности од геометрије и функције простора.

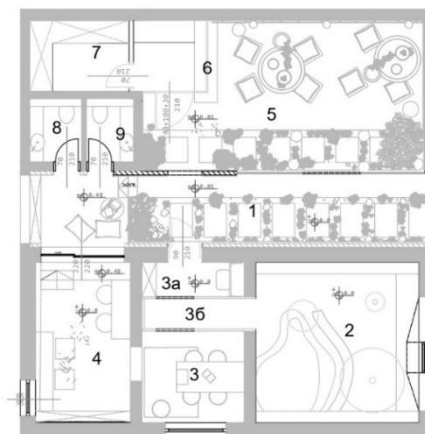
3. ИДЕЈНО РЕШЕЊЕ

Предмет овог пројекта је адаптација ентеријера напуштене куће у Новом Саду са циљем трансформације објекта у мултифункционални простор који укључује библиотеку, читаоницу, кафић и изложбени простор. Циљ пројекта је да се постојећи унутрашњи и спољашњи простор прилагоди будућим корисницима и функцији.

Функционалне зоне:

- библиотека: простор за читање и проучавање, опремљен одговарајућим полицама
- читаоница: интимнији део за индивидуално или групно читање и истраживање, са нагласком на тишину и удобност
- кафић: зона за опуштање и друштвене активности, са адекватним садржајем и амбијентом
- изложбени простор: флексибилан простор за организацију уметничких и културних догађаја

Циљ пројекта је да се створи динамичан и привлачан

Слика 2. прилог из пројекта – основа

простор који ће задовољити различите потребе корисника и омогућити оптималну употребу објекта у складу са његовом новом функцијом.

Слика 3. прилог из пројекта – фасада

Слика 4. прилог из пројекта – портал

Слика 5. прилог из пројекта – читаоница

Слика 6. прилог из пројекта – изложбени простор

Слика 7. прилог из пројекта – кафић

4. ЗАКЉУЧАК

Кућу и друге типологије простора треба посматрати не само кроз физички облик, већ и кроз целокупно мултисензорно искуство. Квалитет простора огледа се у дубокој повезаности човека с тим местима, као и у њиховој интеракцији с контекстом у којем се налазе. Објекти не могу бити одвојени од околине, већ су њен неодвојиви део. „Лепи“ објекти, према овом становишту, не постоје; многи од њих могу деловати празно и бездушно. Неке зграде су, услед напуштања, изгубиле своје примарне квалитете и постале небезбедна места која избегавамо. Упркос томе што су некада биле обележје лепоте и сврхе, ове просторије сада чекају, заборављене и остављене да пропадају. Њихове приче су у великој мери нестале заједно с људима који су их користили, остављајући их без свих значења и сећања.

5. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Башлар, Гастон: Поетика простора, Градац, 2005.
- [2] Паласма, Јухани: „Chapter:Space, place, memory and imagination”, 2009.
- [3] Цумтор, Питер: „Atmospheres”, Birkhauser, 2006.
- [4] <https://www.archdaily.com/168979/bernhard-leitner-sound-spaces>
- [5] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4330889/>
- [6] Паласма, Јухани: „The eyes of the skin”, John Wiley and Sons 2005.

Кратка биографија:

Гордана Савковић рођена је 02.10.1998. године у Сенти. Мастер рад из области архитектуре- дизајн ентеријера је одбранила на Факултету техничких наука 2024. године.

контакт:

thegordanasavkovic@gmail.com